

Анастасія Хеленюк
(Остроз)

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФ. ЛЮБОМИРА ВИНАРА В АМЕРИКАНСЬКИХ НАУКОВИХ УСТАНОВАХ

У статті висвітлюється один з важливих аспектів наукової діяльності відомого українського дослідника з США Л. Винара, зокрема, дано оцінку науково-організаційної діяльності Л. Винара в американських наукових установах. Визначено внесок вченого в розвиток американської науки. Доведено, що завдяки наполегливій праці, йому вдалося отримати визнання в американському науковому світі, як одного з кращих фахівців в галузі етнічних студій та бібліографії.

Ключові слова: Любомир Винар, американські наукові установи, зарубіжна історіографія, науково-організаційна діяльність, етнічні студії, наукова бібліографія.

Стаття посвячена изучению одного из важнейших аспектов деятельности украинского историка из США Любомира Вынара, а именно дана оценка его научно-организационной работы в американских научных учреждениях. Определён вклад учёного в развитие американской науки. Доказано, что благодаря настойчивому труду, ему удалось достичь признания в американском учёном мире, как одному из лучших специалистов в этнических исследованиях и научной библиографии.

Ключевые слова: Любомир Вынар, американские научные учреждения, зарубежная историография, научно-организационная деятельность, этнические исследования, научная библиография.

The essay presents a scholarly analysis of scholarly work of Lubomyr Wynar, the famous Ukrainian-American Historian. The scholar's activity in American scholarly associations have contributed enormously to the development of the American science in general. L. Wynar is also known in American science as a researcher of ethnic studies and bibliography.

Key words: Lubomyr Wynar, American scholarly associations, foreign historiography, ethnic studies, bibliography.

До вивчення постаті Л. Винара українські зарубіжні та материкові

дослідники зверталися неодноразово. Бібліографія праць про вченого щороку поповнюється. Аналіз історіографії свідчить, що з 90-х років серед українських дослідників зростає увага до постаті та творчого добробку Л. Винара. До ювілейних дат його життя і наукової діяльності було опубліковано ряд біоісторіографічних публікацій, наприклад його наукової творчості досліджувались на рівні окремих статей [10;11;12;13;14;15;17;18;19;20;21;24;25;26;32;33;34;35;37]. Однак, деякі факти його біографії, наукової та організаційної діяльності як, наприклад, діяльність в українських та американських наукових установах досі не знайшли достатнього висвітлення у науковій та науково-популярній літературі. Тому метою даної публікації є висвітлити внесок Л. Винара в розвиток американської науки на основі аналізу діяльності вченого в американських наукових установах.

Л. Винар належить до покоління українських вчених, які здобували освіту вже в еміграції. З молодих років він захоплювався українською історією та літературою. Незважаючи на важкі умови еміграційного життя, часті зміни місця проживання, він здобуває освіту, магістерський та докторський диплом в Українському Вільному Університеті, а також магістерський ступінь з бібліотечних наук й архівознавства у Western Reserve University в Клівленді, який до сьогодні вважається одним з найпрестижніших університетів США в галузі бібліотечної справи. Завершивши навчання в американському університеті, Л. Винар отримує можливість працювати в навчальних та наукових установах США. В українському діаспорному науковому світі на той час він уже здобув певний авторитет як перспективний молодий дослідник.

60-ті роки позначилися особливо активною діяльністю Л. Винара в американських наукових установах. Цей час цілком можна назвати періодом кар'єрного зростання вченого. З 1959 по 1962 рік він працює в Технологічному Інституті Кейс в Клівленді на посаді інструктора (викладача) бібліотеки. З початком 60-х рр. він починає активно займатися теорією бібліотечної справи та захоплюється етнічними студіями. В 1960 р. він був обраний на посаду консультанта в Освітній Науковій Раді Великого Клівленда. В 1962 – 1965 рр. Л. Винар мешкав у м. Болдері (Колорадо), де отримав посаду доцента бібліографії в Колорадському університеті, крім того, завідував спеціальною історично-антропологічною колекцією та викладає в цьому університеті курс "Літератури суспільних наук". Одночасно вчений засновує і редагує серію довідкової літератури "Social Sciences General References".

Протягом 1965–66 років Л. Винар викладає в Бібліотечній школі

Денверського університету курси: “Історія книги” (History of the book), “Вступ до бібліографії” (Introduction to Bibliography and References). Він підтримав ініціативу брата Богдана та декана Бібліотечної школи університету Стюарта Бейлі в заснуванні видавництва Libraries Unlimited Inc., в якому пізніше був віце-президентом і редактором.

З 1965 до 1969 року Л. Винар проживає у місті Бовлінг Грін (штат Огайо) і працює в Бовлінггрінському університеті. Він засновує та редагує серію “Професорські видання” (Faculty publications), яка являла собою покажчик друкованих праць професорів університету, групованих по наукових галузях. Ця серія покажчиків користувалась великою популярністю як серед професорів, так і студентів університету. З 1967 р. Л. Винар отримав ступінь надзвичайного професора цього університету, а також працював в університетській бібліотеці, де спочатку очолював інформаційно-довідкову службу. За рік роботи він отримав визнання колег та високу оцінку від керівництва бібліотеки, зокрема щодо наукових доповідей та дослідницьких проєктів, а також створених ним бібліографічних покажчиків [2, арк.1]. В 1968 р. Л. Винар був обраний бібліотечною радою на посаду заступника директора по громадській службі (один з головних підрозділів бібліотеки) [3, арк.1], що ще раз засвідчило визнання серед колег та співробітників, оскільки призначення відбувалося шляхом таємного голосування з пропозиціями щодо кандидатури на цю посаду.

В цей час він активно займається славістичними студіями та теоретичними проблемами бібліотечної справи. В 1967 р. Л. Винара обирають членом Американської Історичної Асоціації (АНА) та Американської Асоціації для Поширення Славістичних Студій (АААСС). Його також запрошують до участі у дослідницькій програмі Інституту дослідження ССРСР та Східноєвропейських студій в Джан Карол університеті на посаду консультанта в галузі радянських та славістичних студій [38, с. 4]. Зауважимо, що на середину 60-х рр. в США працювала велика кількість наукових центрів, найчастіше при великих університетах, які вивчали минуле і сучасне Східної Європи, зокрема Росії, Радянського союзу та народів, що його населяли. Однак, українські еміграційні наукові кола турбував той факт, що більшість досліджень американські вчені здійснювали на основі загальноприйнятої схеми російської історії, що спотворювало висвітлення українського минулого і часто призводило до термінологічної плутанини. Створення Інституту Советських і Східноєвропейських Студій при Джан Карол університеті, очолюваного українським науковцем М. Папом,

було "великим досягненням української громади у Вільному світі" [15, с. 2]. Завданням цієї установи було "підготувати вчителів гай-скулів (гімназій – *A.X.*) й коледжів до навчання предметів, зв'язаних з комуністичною імперією в ділянках: географії, історії, політичних наук, економіки, філософії, модерних мов, культури й літератури". Також Інститут ставив собі за мету вивчення колоніальної політики Москви щодо поневолених народів, їх змагання до свободи й незалежності від комуністичного режиму. Діяльність Інституту проходила в двох основних напрямках – академічному та науково-дослідному. Викладались курси з історії Росії поч. ХХ ст., Київської Русі, східнослов'янської літератури, східноєвропейської еміграції у США та інших країнах, організовувались наукові та науково-популярні конференції. Крім наукових завдань Інститут займався підготовкою гімназійних вчителів, а також проводив наукові конференції, присвячені різним питанням східноєвропейської і радянської проблематики. Під керівництвом співробітників Інституту студенти американських університетів писали магістерські праці, присвячені цим темам.

Активною була діяльність Л. Винара і в галузі бібліотекознавства. В 1967 – 1968 рр. він очолює Славістичну Східноєвропейську Секцію Американської Бібліотекарської Асоціації (Slavic Holdings Committee (ALA) та стає президентом Комітету Об'єднаних Славістичних Студій в США та Канаді. Цей комітет був заснований під час зустрічі ALA в 1967 р. Основним завданням організації є здійснення оглядів та моніторинг слов'янських матеріалів в бібліотеках Сполучених Штатів та Канади, а також інших бібліотеках з потужними славістичними колекціями. Результатом діяльності комітету мала бути публікація каталогу славістичних колекцій в бібліотеках США та Канади. Для цього членами секції було підготовлено запитник (анкету), який мав розсилатися до різних бібліотек. До секції входило 7 представників провідних бібліотек США. Спілкування між ними велося в основному листовно, а також на щорічних зустрічах Американської Бібліотекарської Асоціації. Робота Л. Винара полягала в створенні фінального варіанту анкети та зборі й обробці даних, отриманих з цих анкет. Під час цієї роботи Л. Винар налагоджує зв'язки з відомими славістами, що працювали в США. Як президент комітету, він брав участь у конференції Американської Бібліотекарської Асоціації у Вашингтоні (26-30 січня 1969 р.) та виголосив там кілька доповідей [39, с. 4].

Окремо варто згадати про заснування Л. Винарем у співпраці з проф. Кофманом Бібліографічного Наукового Центру в Бовлінгтоні-

ському університеті (1967 – 1969). Л. Винар створив концепцію діяльності центру, сформулював напрямки праці та головні завдання. Центр мав на меті координацію усіх бібліографічних проектів, що здійснювались в університеті. Це спрощувало доступ до інформації стосовно процесу та результату їх створення. Крім того, при Центрі організовувались зустрічі представників усіх факультетів, на яких обговорювались бібліографічні проекти, над якими вони працюють. Л. Винар також входив до числа ініціаторів створення університетського архіву [38, с. 8].

Працюючи в Бовлінг Гріні, Л. Винар отримує дослідницький грант від Faculty Leaves and Research Committee. Цей грант, наданий на 1969 – 1970 рр., дав йому можливість продовжувати дослідження з історії друкарства [40, с. 13], розпочаті під час написання магістерської праці. В цей час він також налагоджує контакти з відомим вченим, дослідником середньовічних рукописних колекцій С. Грісоном Томпсоном та створює його біобібліографію, яка до сьогодні залишається єдиним дослідженням життя та творчості цього вченого [45].

В 1968 р. відомий український вчений, засновник і довголітній директор УНІГУ О. Прицак запрошує Л. Винара на посаду консультанта українознавчої програми. Робота Л. Винара полягала в консультуванні в галузі етнічних студій, зокрема щодо історії української громади в США. Він брав участь у зустрічі, присвяченій проблемі розвитку дослідницьких джерел для новоствореного Центру Українських Студій (1968). Він також запропонував публікувати інформацію про наявні джерела та бібліотечні колекції в збірнику “WinderLibrary Shelflist”. Протягом першого ж року праці він здобуває визнання колег. В листі до Л. Винара керівник програми О. Прицак зазначає, що консультації Л. Винара протягом 1968 р. мали важливе значення для діяльності осередку і запрошує його продовжувати бути консультантом гарвардських українознавчих студій [8, арк. 1]. Крім того, зважаючи на поважний доробок Л. Винара у галузі історії та бібліографії, О. Прицак звертається до нього з проектом створити для осередку бібліографічний показник української історії, який міг би бути опублікований в “Harvard Ukrainian Studies”. “Це буде обов’язкова публікація для студентів, що вивчають східноєвропейську історію” [8, арк. 1]. Співпраця Л. Винара в Гарварді тривала і в 70-х рр. Він був членом Національної Консультативної Ради для енциклопедичного видання “Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups”. Це видання ретельно планувалося протягом 1974 – 75 рр., а в 1976 р. розпоча-

лася підготовка матеріалів. В цьому ж році Л. Винар отримав запрошення стати консультантом видання [9, арк. 1].

60-ті рр. стали важливим періодом кар'єрного росту вченого. Він здобуває визнання серед американських колег як вчений в галузі бібліографії та славістичних студій. В 1969 р. Л. Винар переїжджає до м. Кент (штат Огайо) та розпочинає працю в Кентському Державному Університеті, в якому він продовжував працювати до 1996 р. В цьому університеті Л. Винар досяг визнання і як науковець, і як організатор, і як педагог. В 70-х рр. пріоритетом наукової діяльності Л. Винара стають етнічні студії та історія української спільноти зокрема. Він стає автором ряду наукових статей та серії цінних бібліографічних покажчиків, присвячених етнічній періодиці та культурним установам, заснованим представниками різних етнічних груп, що проживають у Північній Америці.

З початком 70-х рр. у США почали засновуватись наукові дослідницькі центри, метою діяльності яких було вивчення різних аспектів життя етнічних спільнот у США та їх роль у становленні та розвитку американського суспільства. В 1971 р. Л. Винар виступив з проектом створення програми для вивчення етнічних публікацій в США (Program for the Study of Ethnic Publication in the U.S.), в якому обґрунтував необхідність вивчення неангломовних видань, що публікуються в США різними етнічними спільнотами, створити систематичний бібліографічний контроль та огляд цих видань та пропагувати їх дослідження як важливого джерела до історії поліетнічного суспільства Америки [7]. Результатом запропонованої програми було створення при Кентському Державному Університеті Центру для Вивчення Етнічних Публікацій та Культурних Інституцій (Center for the Study of the Ethnic Publications and Cultural Institutions). Унікальність цієї установи полягала в тому, що дослідження етнічних груп проводилось шляхом аналізу величезного масиву етнічної періодици та вивчення діяльності етнічних культурних установ (музеїв, бібліотек, архівів).

Актуальність створення подібного центру була безперечною, оскільки етнічна періодика, ресурси і програми етнічних музеїв, бібліотек і архівів є носіями цінної інформації, яка дає змогу зрозуміти унікальність культурної спадщини великої кількості етнічних груп у США, їх звичаїв, традицій, історії, мови та роль у формуванні суспільства.

Варто зазначити, що і до сьогодні основна частина етнічних досліджень у США проводиться в рамках діяльності наукових установ,

які відповідно до мети своєї діяльності вивчають різні аспекти життя певних етнічних громад. Більшість цих центрів зосереджує свою увагу на вивченні життя найчисельніших етнічних і расових груп в США. Найчастіше діяльність цих установ зводиться до вивчення лише загальної картини міграційних процесів у США або певної конкретної проблеми, пов'язаної з етнічними спільнотами та їх ролі у американському суспільстві.

Створений Л. Винарем Центр для вивчення етнічних публікацій та культурних інституцій суттєво відрізнявся в першу чергу метою діяльності – ініціювання дослідницьких програм та дослідження етнічної періодики в США, включаючи її типологію і обіг [44, с. 17]. За словами засновника центру, протягом 60 – 70-х рр. XX ст. у США виходила друком величезна кількість етнічної періодики, на 60 мовах світу, утворюючи тим самим значну джерельну базу для вивчення історії різних етнічних груп, а також їх внеску в американську культуру та становлення американського поліетнічного суспільства. Відповідно, постала об'єктивна потреба у ґрунтовному її вивченні. Діяльність Центру проводилась у кількох напрямках: розробка ефективного плану для контролю над бібліографією етнічної періодики англомовної і неангломовної, друкованої і недрукованої, що видавалася в США; заохочення науковців до фахових досліджень етнічної періодики; проведення досліджень з історії становлення та розвитку етнічних організацій, культурних інституцій (бібліотеки, архіви, музеї); тісна співпраця з етнічними організаціями та спільнотами; фінансова підтримка конференцій, присвячених етнічним студіям [44, с. 17-18].

Л. Винар був автором проекту вивчення історії української спільноти за кордоном, зокрема дослідження українських громадських, наукових та культурних товариств та організацій (архіви, бібліотеки, музеї), вивчення україномовних періодичних та неперіодичних видань. Про проект дослідження української спільноти та мету діяльності Центру було оповіщено українську громаду в США в пресовому повідомленні на сторінках журналу “Український історик” [36]. Зазначалося, що позитивний відгук української громади наочно засвідчить перед американськими науковими колами, що українці цікавляться своєю власною історією, своїми здобутками в США: “... Програма наукового дослідження центру охоплює 44 етнічні групи в ЗСА (З'єднаних Штатах) Америки. – *А.Х.*), тому нам ідеться про те, щоб українська громада швидко відгукнулася на цей заклик і допомогла нам у праці” [36]. Серед видавничих планів було

публікація бібліографічного покажчика “Українці в США та діаспорі”, колективної праці, присвяченої історії українців в діаспорі (США, Канада, Європа, Австралія, Латинська Америка). Про видавничий проект, присвячений історії української спільноти в США Л. Винар виголосив у доповіді на зустрічі президії Українського Конгресового Комітету Америки в 1973 р. В співпраці з українськими і американськими науковими установами планувалося здійснити двотомне видання “Історія української еміграції в США”, яке б включало історію української еміграції в Америці, публікації документів з цієї теми, бібліографію праць з цієї теми, а також “Довідник українського життя в США”. Крім того, додатком до видання мав бути запис на аудіо касетах “усної історії” з життя українських американців. В науково-організаційних планах була організація конференції “Українські та слов’янські архіви, музеї та бібліотеки в США” [6]. Був також написаний проект на видання енциклопедичного довідника “Українці в США” [29, арк. 24].

На превеликий жаль, через фінансові труднощі ці проекти не були реалізовані. Проте, можемо зробити висновок, що дослідження української спільноти у США було одним з тематичних спрямувань у програмі діяльності Центру.

В контексті роботи етнічного центру проходили інші напрямки діяльності Л. Винара, пов’язані з етнічними дослідженнями. Один з них – це розробка оглядів етнічних періодичних видань, газет, бібліотечних та архівних центрів. Важливе значення цього проекту полягало в тому, що він сприяв розумінню та ознайомленню з культурною спадщиною різних етнічних груп у США. В 1972 р. Центром було проведено перший великий огляд етнічної преси в Сполучених Штатах, результатом якого було видання “Енциклопедії етнічної періодики в США” [46], що була перевидана в 1976 р. Окремий розділ цієї праці присвячений українській періодиці в США. Це видання було відзначене Американською бібліотечною асоціацією як “Краще довідкове видання 1972 року” [56]. Протягом 1973 – 1975 рр. було підготовлено довідкове видання, присвячене етнічним організаціям під назвою “Енциклопедія етнічних організацій в США” [47]. В цей самий період, в 1974 р., було проведено дослідження етнічних груп в штаті Огайо і видано збірник “Етнічні групи в Огайо з особливим наголосом на Клівленді” [48]. Перший великий огляд етнічних, у тому числі українських, архівів було здійснено Центром у 1977 – 1978 рр., а його результати опубліковано в першому узагальнюючому довіднику

американських етнічних культурних інституцій [56]. У 1980 р. Центр провів спеціальне дослідження слов'янських культурних інституцій в США, яке охоплювало архіви, бібліотеки та музеї 16 слов'янсько-американських товариств [50]. У цьому ж році у співавторстві з ученицею, а пізніше – співробітником Л. Баттлер, Л. Винар опублікував “Покажчик етнічних фільмів та записів на магнітних носіях для бібліотек і медіа-центрів” [54], в якому зібрано інформацію про аудіо- та відео-джерела до історії 46 етнічних груп, включаючи українських американців.

Одним із останніх великих проектів Центру було обстеження власне українських архівів, музеїв та бібліотек у США, проведене впродовж 1993 – березня 1995 р. Центром було підготовлено та надіслано до українських культурних інституцій у США спеціальні анкети з метою ідентифікації українських архівів, бібліотек, музеїв та подальшого аналізу складу їх колекцій. Зібрані шляхом анкетування дані були покладені в основу аналітичного огляду Л. Винара “Збереження культурної спадщини: українські архіви, музеї та бібліотеки у Сполучених Штатах” [49]. Ця праця містить, по-перше, важливу інформацію довідкового характеру, оскільки в ній наведено дані про 32 українські інституції в США, у структурі яких існують українські архіви, музеї, бібліотеки та художні галереї. По-друге, у ній викладено наукові підходи до визначення самого поняття “українські етнічні архіви”, проаналізовано принципи їх комплектування, систематизації, основні напрями використання документальних колекцій [49, с. 79]. Л. Винар робить важливий висновок про те, що “українські архіви, музеї, бібліотеки та художні галереї відіграють вирішальну роль у житті української громади в США на національному, державному та місцевому рівнях; вони є важливою силою в поширенні українських культурних цінностей серед американських українців та американського суспільства в цілому, забезпечуючи національно-культурне самовизначення української діаспори в США” [49, с. 83]. Всі ці довідкові видання, в яких Л. Винар зібрав та узагальнив інформацію про етнічну пресу, архіви, бібліотеки та музеї, на сьогодні є цінним джерелом у вивченні історії етнічних спільнот в США.

З метою уточнення даних для покажчиків та для наповнення інформаційної бази Центру Л. Винар листовно звертався до керівників організацій етнічних меншин, подавав запити до посольств різних країн в США з проханням надавати інформацію про різні національні групи, що населяють країну. Крім того, він активно працював над

формуванням при Центрі книжкової колекції з етнічних студій, праць про різні етноси, що населяють США.

Важливим кроком у популяризації етнічних досліджень було заснування при Центрі для вивчення етнічних публікацій та культурних інституцій періодичного видання "Ethnic Forum" (Етнічний форум). На його сторінках науковці США та інших країн мали можливість обговорювати різні тенденції в етнічних дослідженнях, етнічній бібліографії, освітніх програмах, видавництві та інших важливих темах, пов'язаних з етнічними студіями у Сполучених Штатах.

Головним редактором та ідейним натхненником журналу протягом усього часу його існування був Л. Винар. В першому числі видання редактор поділився своїми думками щодо планів. Зокрема він зазначив: "Кожне число "Етнічного Форуму" буде присвячене певній етнічній темі, що буде домінувати в числі. Сподіваюся, що ця нова ініціатива буде успішна і що в найближчому майбутньому "Ethnic Forum" зможе розширити зміст і авторство. Наскільки нам відомо, це єдина серійна публікація в Сполучених Штатах, присвячена вивченню етнічної бібліографії" [44, с. 20]. Сподівання редактора швидко справилися. Виданий з перших чисел як 40-сторінковий "бюлетень" від 1982 р. часопис має в підзаголовку "Журнал етнічних студій та етнічної бібліографії" і з часом стає національним та міжнародним виданням, першим у галузі етнічних досліджень.

В перші роки видання журналу, як і в більшості новостворених періодичних видань, редакція зіткнулася з певними труднощами, переважно через брак співробітників, проте, зі збільшенням популярності журналу серед наукових кіл, розвитком контактів між науковцями та журналом ця проблема була вирішена. В 1984 р. була створена Консультативна Комісія, до складу якої входили експерти з різних галузей етнічних студій. Створення цього правління сприяло розширенню наукового профілю журналу. "Ethnic Forum" став дійсно академічним виданням, в якому співпрацювали відомі науковці: соціологи, історики, бібліографи, політологи, що були фахівцями в галузі етнічних досліджень. До редколегії журналу входили такі відомі вчені як: Рудольф Джон Веколі (Rudolph John Vecoli) з Мінесотського університету, Марк Столярік (Mark Stolarik), співробітник Інституту Етнічних Студій Філадельфії, Джордж Бобінскі (George Bobinski) з Нью-Йоркського університету, Роберт Гарні (Robert Harney) з Міжкультурного історичного товариства в Торонто, а також вчені-українці: Дмитро Штогрин, Всеволод Ісаїв, Михайло Пап. Багаторічний

співредактор та помічник Л. Винара Л. Баталер доклала чимало зусиль для успішного розвитку журналу. Важливо також відмітити, що від початку заснування публікації журналу постійно реєструвалися в найпрестижніших американських бібліографічних виданнях, таких як: “Historical Abstracts” (Історичні огляди), “America: History and Life” (Америка: Історія та життя), “Current Index to Journals in Education” (Поточний показник освітніх журналів), “MLA International Index” (Міжнародний показник Американської асоціації сучасної мови).

Таке якісне зростання журналу в першу чергу залежало від професійної та відповідальної роботи редактора. Аналіз епістолярію дає нам підстави стверджувати, що Л. Винар доклав великих зусиль, аби вивести журнал на міжнародний рівень. В першу чергу це видно з кількості адресатів, з якими здійснювалась кореспонденція. Він налагоджував контакти з вченими світового масштабу, залучав їх до авторського колективу журналу, контактував з науковими установами, що займаються етнічними студіями. За півроку до виходу кожного нового випуску журналу до авторів надсилались листи з пропозицією надіслати матеріали до журналу з тої чи іншої тематики. В своїх зверненнях та пропозиціях редактор чітко формулював вимоги до статей, а також надсилав анкету, в якій автори повинні були вказати свої особисті дані, написати коротку анотацію публікації. В кінці цієї анкети редактор ставив свої відгуки щодо статті.

Зауважимо, що автори журналу не одержували гонорари за свої публікації [30, арк. 8], тому вважаємо великою заслугою редактора утримування журналу на високому професійному міжнародному рівні з таким потужним авторським колективом без фінансового заохочення. Це ще раз підтверджує той факт, що журнал став дійсно науковою трибуною етнічних досліджень, і публікуватися у ньому було престижно. Про високий рівень популярності журналу серед науковців говорить лист відомого вченого, редактора видання “Dictionary of American Emigration History” (Словник історії американської еміграції) Франческо Кордаско (Francesco Cordasco), в якому він просить Л. Винара помістити в журналі його статтю про італійських американців [28, арк. 28]. Він вважав, що “Ethnic Forum” є одним з найкращих історичних, соціологічних видань широкого діапазону [27].

Про те, що Л. Винара поважали не лише як редактора журналу, але й як фахівця в галузі етнічних студій, говорить той факт, що деякі дослідники, надсилаючи рукопис в редколегію, давали йому дозвіл вносити корективи в текст на власний розсуд. Для того, аби втримува-

ти високий фаховий рівень видання, статті ретельно відбирались редколегію. Іноді після розгляду редколегії статті повертались авторам з рекомендаціями та поправками. Особливістю журналу було те, що, традиційно для американських видань, в ньому велику частину займала рубрика оглядів та рецензій на праці з етнічних студій. Редактор ставився до наповнення цієї рубрики не менш скрупульозно, ніж до рубрики з науковими статтями. Він окремо надсилав відомим вченим картки з пропонованими темами для рецензій. Відзначимо, що це були вчені не лише з США та Канади, але й Європи. Серед адресатів є вчені з Данії, Швеції, Англії, Польщі та інших країн. Загалом за 15 років існування часопису (1980 – 1995) у ньому було запроваджено 46 рубрик, що висвітлювали найрізноманітніші аспекти етнічних досліджень.

Українська тематика на сторінках журналу представлена відносно невеликою кількістю статей, які є дуже різноманітними за змістом, видом і характером викладу матеріалу. З понад 500 наукових статей, опублікованих за 15 років існування “Ethnic Forum”, 20 – українознавчі. В тематичному відношенні ці публікації складають кілька груп: наукові статті з історії закордонного українства [43], розвитку української науки на еміграції [42; 52], історії української преси в США [51], літературознавства [57], персоналістики [53]; рецензії, огляди. Автори журналу приділили увагу різним аспектам історії проживання української спільноти за кордоном, зокрема становленню етнічної преси в США, науковому життю українців (статті, присвячені визначним науковцям, науковим установам), розвитку видавничої справи, культурному життю українців в еміграції.

Про популярність “Ethnic Forum” свідчать листовні звернення з різних бібліотек до редактора з проханням надсилати примірники журналу до колекцій цих бібліотек. Керівництво бібліотеки Коледжу при Еберісвічському університеті (College of Librarianship Wales, Aberystwyth University), зверталось з проханням до редактора надіслати примірники журналу, або хоча б їх копії [26]. Л. Винар чітко реєстрував такі надходження, і сьогодні, на основі його записів, можемо зробити висновок, що журнал надсилався до 37 наукових установ світу (серед них установи в Англії, Швеції, Угорщині, Канаді, Польщі та ін.).

На превеликий жаль, з виходом Л. Винара на пенсію в 1995 р. журнал “Ethnic Forum” припинив своє існування, оскільки керівництво університету не змогло знайти вченого відповідного рівня для його редагування. Однак залишилося 28 чисел наукового, багатодисциплі-

нарного часопису міжнародного рівня, який є цінним джерелом для вивчення історії етнічних груп у США і української зокрема.

Як бачимо, заснування Л. Винарем в 1971 р. при Кентському університеті Центру для Вивчення Етнічних Публікацій та Культурних Інституцій важливим кроком у дослідженні життя етнічних спільнот у США, а редагований ним науковий журнал “Ethnic Forum” за 15 років свого існування став відомим на міжнародному рівні як фаховий, науковий журнал в галузі етнічних досліджень.

Одночасно із заснуванням Центру Л. Винар ініціював створення та був директором Американського Етнічного Дослідницького Інституту (American Ethnic Research Institute), діяльність якого полягала в дослідженні різних аспектів життя етнічних громад США, в поєднанні з різними дисциплінами: історією, соціологією, психологією, літературою, мистецтвом, етнологією тощо. Цей інститут діяв протягом 1975–1976 рр. [4].

Протягом всіх років діяльності в Центрі для Вивчення Етнічних Публікацій та Культурних Інституцій Л. Винар входив до різних наукових організацій та установ, що спеціалізувались в етнічних студіях та бібліографії. Відомий як вчений міжнародного формату в етнічних студіях, Л. Винар відіграв важливу роль у створенні об’єднання науковців в галузі етнічних досліджень та представників наукових установ, що займаються етнічними дослідженнями з 30 коледжів та університетів в штаті Огайо. Це об’єднання було відомим на державному рівні як Академічна Рада Етнічних Досліджень в Огайо (Academic Council on Ethnic Studies in Ohio), яка несла відповідальність за розвиток академічної програми етнічних досліджень та проектування наукових та довідкових видань в цій ділянці досліджень. З 1978 по 1982 рр. Л. Винар обирався президентом Ради. Протягом цього часу Академічна Рада координувала ряд важливих проектів, пов’язаних з етнічними дослідженнями, а також було налагоджено тісну співпрацю з багатьма дослідницькими центрами, що працюють в галузі вивчення етнічних меншин у США та Канаді [41].

В 1977 р. Л. Винар був обраний на дворічний термін віце-президентом Асоціації для Вивчення Національностей (СССР та Східна Європа). Діяльність Асоціації полягала в популяризації досліджень, пов’язаних з історією, культурою, літературою, релігією, соціологією, економікою, етнографією та іншими суміжними дисциплінами, пов’язаними з дослідженнями національностей і національних меншин в Східній Європі та СРСР. Періодичним виданням Асоціації є

журнал "Nationality papers", в якому Л. Винар певний час був членом редколегії. Асоціація об'єднувала професорів та вчених з різних відомих американських та канадських університетів [5].

В 1981 – 1983 рр. професор Винар був також заступником голови Національної Ради Етнічних Студій в Америці і координував її академічну та науково-видавничу діяльність. З 1981 до 1990 рр. він очолює Комітет Етнічних Архівів, Бібліотек і Музеїв в Огайо, а з 1983 до 1988 – Комітет Досліджень Слов'янських і Східнослов'янських Джерел в Америці та Канаді.

В 1985 р. праця Л. Винара "Reference service: An Annotated Bibliographic Guide to Reference Service" була визнана одним з 25 найважливіших видань за останні 25 років [1]. Наукові дослідження, огляди та рецензії Л. Винара з етнічних студій та бібліографії публікувалися на сторінках таких відомих видань як "Ethnic Forum", "Journal of Library History", "Journal of Education for Library and Information Science", "Canadian Slavic Review", "Library Quarterly".

Діяльність Л. Винара в американських навчальних та наукових інституціях полягала також у консультуванні в галузі етнічних студій та бібліографії. Протягом 70-х рр. він був консультантом видань: "Dictionary of American National Biography (1977–1978)", "Harvard Ethnic Encyclopedia". Він входив до числа експертів, що рецензували рукописи до таких видань, як "Journal of American library history", "Slavic review", "Nationality papers", "Ethnic Forum", "Libraries Unlimited", був також членом редколегії журналу "Abstracts of Soviet and East European Periodicals Literature". Л. Винар здійснював експертизу проектів, що подавалися на розгляд Ради Соціальних та Гуманітарних Наук Національного Гуманітарного Фонду Канади, а також був консультантом Освітньої Ради Соціальних Наук (в м. Бодлер, Колорадо). Він брав участь у конференціях, присвячених етнічним студіям та теорії бібліографії в рамках їх проведення відомими дослідницькими центрами та організаціями: Американською Бібліотечною Асоціацією, Асоціацією Єврейських Бібліотек, Світовою Дослідницькою Радою Українських Студій в Ілінойському університеті, Багатонаціональним Історичним Товариством Онтаріо, Бібліотечною Школою Кентського Університету, Українською Дослідницькою Програмою в Урбана-Шампейн, Комітетом Збереження Архівів та Бібліотек, Угорською Бібліотечною Асоціацією, Дослідницьким Центром Еміграційної Історії Мінесотського університету тощо.

Л. Винар як редактор "Ethnic Forum" і як керівник різних орга-

нізацій з етнічних студій та бібліографії підтримував тісні контакти з вченими в галузі славістики, етнічних студій та бібліотечної справи не лише США, але й з усього світу. Він вів переписку з редактором журналу “Journal of multicultural librarianship” (Англія) Майклом Фостером, директором Бібліотечної Секції для Багатонаціонального Населення (Section on Library Service to Multicultural Population) Стокгольмської бібліотеки Ніколасом Гуляером, бібліотекою м. Хоторн (Австралія), президентом Азійсько-Американської Бібліотечної Асоціації Сьюзан Гар-Ніколеску та ін.

Діяльність Л. Винара в Кентському університеті не зводилася лише до керівництва Центром. З 1971 до 1990 рр. він керував постмагістерськими студіями на бібліотечному факультеті Кентського державного університету, він також був опікуном української студентської громади університету, а протягом 1984 – 87 рр. був головним завідувачем Стипендіальної комісії (Principal Investigator Fellowship grants). Окрім цього, він викладав ряд курсів для студентів, в тому числі про дослідницькі методи в науковій роботі, історію книги, курс з літератури суспільних наук, а також був автором посібника методичних рекомендацій по написанню наукових проектів та грантів. Л. Винар входив також до різних комітетів, що діяли при університеті, зокрема був головою Бібліотечного Комітету Розвитку Етнічних Колекцій, був членом Комітету Популяризації Університету та членом Представництва Бібліотечної Школи, що діяло при університеті тощо.

За активну діяльність в американському науковому житті та Кентському університеті зокрема у 1989 р. Л. Винар був номінований на найвищий професорський ранг університету. З 1995 р. він отримує титул Professor Emeritus та виходить на пенсію, однак не полишає науково-організаційної праці в українських наукових установах.

Таким чином, найбільш плідна та активна діяльність Л. Винара в американському науковому житті припадає на 70 – 80-ті рр. Це період потужного кар’єрного зросту не лише в рамках університету, але й загально академічного американського наукового світу. Л. Винар здобув визнання як фахівець з етнічних студій, бібліотечної справи та бібліографії. Загалом він брав участь у 23 американських та міжнародних організаціях, товариствах та установах, що спеціалізувалися в галузі етнічних, славістичних студій, бібліографії та бібліотечної справи. Л. Винар активно досліджує поліетнічне американське суспільство, створює ряд наукових публікацій з цієї теми, стає автором близько 200 рецензійних публікацій в цих галузях, а його серія бібліо-

графічних показників, присвячених етнічним бібліотекам, музеям, архівам та культурним установам в США стала значним внеском в американську науку. У співпраці з найвідомішими вченими славістами, бібліографами та спеціалістами з етнічних студій Л. Винару вдалося створити потужний науковий Центр для Вивчення Етнічних Публікацій та Культурних Інституцій та вивести на міжнародний науковий рівень журнал "Ethnic Forum". Л. Винар бере активну участь в американському науковому житті і шляхом участі в великій кількості наукових конференцій, що проходили в найвідоміших американських університетах та дослідницьких центрах, його запрошують до співпраці, консультування та редколегій у відомих наукових періодичних виданнях США. Як бачимо, праця Л. Винара в американських наукових та навчальних установах вимагала великого вкладу зусиль, енергії та часу. В ділянці етнічних студій, бібліографії та бібліотечної справи він зробив дійсно вагомий внесок у розвиток американської науки, чим заслужив пошану і визнання колег з усього світу.

Джерела та література:

1. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Листування". – Лист Салі Девіс до Л. Винара від 16 вересня 1985 р. – 1 арк.
2. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Листування". – Лист Роберта Роджерса до Любомира Винара від 13 квітня 1967 р. – 1 арк.
3. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Листування". – Лист Роберта Роджерса до Любомира Винара від 24 червня 1968 р. – 1 арк.
4. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Центр для вивчення етнічних публікацій та культурних інституцій". – American Ethnic Research Institute. – 1 арк.
5. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Центр для вивчення етнічних публікацій та культурних інституцій". – KSU Professor Elected Vice President of National Scholarly Association. – 1 арк.
6. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Центр для вивчення етнічних публікацій та культурних інституцій". – Ukrainian Ethnic Studies. Tentative project. – 1 арк.
7. Архів УІТ, ф. "Kent State University", спр. "Центр для вивчення етнічних публікацій та культурних інституцій". – Wynar L. Program for the study of ethnic publication in the U.S. – 4 арк.
8. Архів УІТ, ф. "Л. Винара", спр. "Листування". – Лист О. Прицака до Л. Винара від 13 листопада 1969 р. – 1 арк.
9. Архів УІТ, ф. "Л. Винара", спр. "Листування". – Лист Оскара Гандліна до Л. Винара від 14 липня 1976 р. – 2 арк.
10. Атаманенко А. Дослідник життя Олега Кандиби-Ольжича / А. Ата-

маненко // Винар Любомир. Олег Кандиба Ольжич: дослідження та джерела / [Ред. Алла Атаманенко]. – Острог; Нью-Йорк: Українське Історичне Товариство; Національний університет “Острозька академія”, Інститут дослідження української діаспори, 2008. – С. 13–34.

11. Атаманенко А. Любомир Винар як редактор “Українського історика” / А. Атаманенко // Український історик. – 2003. – Ч. 1-5. – С. 16–38.

12. Атаманенко А. Любомир Винар: життя і праця (3 нагоди 75-ліття вченого) / А. Атаманенко // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Острог; Париж, 2007-2008. – Ч. 3-4. – С. 7–44.

13. Атаманенко А. До 75-річчя Любомира Романа Винара / А. Атаманенко, Ю. Макар // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 225–229.

14. Атаманенко А. Покликання – історія (До 75-ліття Любомира Романа Винара) / / А. Атаманенко, А. Хеленюк // *Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze*. Т. 25-26. *Spotkania polsko-ukraińskie. Emigracja ukraińska historia, kultura, postacie, instytucje, związki z Polakami. Studia Ucrainica* / [Pod redakcją Stefana Kozaka przy współpracy Walentyny Sobol i Bazylego Nazaruka]. – Warszawa, 2008. – S. 418–428.

15. Баран О. Любомир Роман Винар (3 нагоди 65-ліття) / О. Баран // Український історик – 1997. – Ч. 1-4. – С. 11–32.

16. Винар Л. Інститут для советських і східньо-європейських студій в Клівленді / Л. Винар // Свобода. – 1961. – Ч. 236. – 12 грудня. – С. 2.

17. Гирич І. Професор Любомир Винар і сучасне грушевськознавство / І. Гирич // Любомир Винар Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток. – К., 1998. – С. 119–126. – (Серія: “Грушевськіяна”, Т.5).

18. Гирич І. Засновник “Українського історика”: коротка біографічна довідка / І. Гирич // Український історик: покажчик змісту. – Нью-Йорк; К.; Мюнхен, 1993. – С. 113–114.

19. Гирич І. Любомир Винар зблизка / І. Гирич // На службі Клію: Збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – К.; Нью-Йорк; Торонто; Париж; Львів, 2000. – С. 53–61.

20. Гирич І. Науково-організаційна діяльність Любомира Винара / І. Гирич // Любомир Винар: історик, педагог, бібліограф. / [Ред. О. Домбровський]. – Мюнхен; Нью-Йорк; Торонто: Українське Історичне Товариство, 1982. – С. 13–22.

21. Домбровський О. Любомир Винар – будівничий української історіографії в діаспорі / О. Домбровський // Осягнення історії: Зб. наук. праць на пошану професора Миколи Павловича Ковальського з нагоди 70-річчя. – Острог; Нью-Йорк, 1999. – С. 245–251.

22. Жуковський А. Любомир Винар: життя і діяльність (з нагоди 75-ліття історика) / А. Жуковський, А. Атаманенко // Любомир Винар. Біобібліографічний покажчик (1948–2007) / [Упоряд. Н. Кошик, Л. Кужель; Відп.

ред.: М. Романюк, А. Атаманенко]. – Львів; Острог; Париж; Нью-Йорк, НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, Українське історичне товариство, Національний університет "Острозька академія", 2007. – С. 19–46.

23. Калакура Я. Теоретично-методологічні засади української історіографії (За працями проф. Любомира Винара) / Я. Калакура // На службі Кліо... – С. 42–52.

24. Ковальський М. Теоретичне обґрунтування грушевськознавства / М. Ковальський, А. Атаманенко // Проблеми історії України. Факти, судження, пошуки. Міжвідомчий збірник наукових праць. – К., 2001. – С. 31–41.

25. Краснодемська І. Істинна наука, породжена великою любов'ю до рідної землі й свого народу (до 75-річчя з дня народження відомого українського історика Любомира Винара) / І. Краснодемська // Українознавство. – 2007. – Ч. 1 (22). – С. 38–40.

26. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів (далі – ЛННБ ім. В. Стефаника. ВР.), ф. 263, папка 5. – Лист від 3 жовтня 1988 р. – Арк. 29.

27. ЛННБ ім. В. Стефаника. ВР, ф. 263, папка 5. – Лист від Ф. Кордаско до Л. Винара 8 жовтня 1988 р. – Арк. 131.

28. ЛННБ ім. В. Стефаника. ВР, ф. 263, папка 5. – Лист Ф. Кордаско до Л. Винара від 25 червня 1987 р. – Арк. 28.

29. ЛННБ ім. В. Стефаника. ВР, ф. 263, папка 11. – Проект "Українці в США: енциклопедичний довідник". – Арк. 24.

30. ЛННБ ім. В. Стефаника. ВР, ф. 263, папка 5. – Лист Л. Винара до Лі Еліс від 17 січня 1989 р. – Арк. 8.

31. Макар Ю. Любомир Винар – учений і організатор / Ю. Макар // На службі Кліо... – С. 71–84.

32. Макар Ю. Любомир Винар – вчений, організатор науки / Ю. Макар // Подвижник української історичної науки: Збірник наукових статей. – Чернівці: Золоті литаври, 1999. – С. 31–50.

33. Марусик Т. Любомир Винар і грушевськознавство / Т. Марусик // Подвижник української історичної науки. – Чернівці: Золоті литаври, 1999. – С. 59–76.

34. Піскун В. До ювілею Любомира Винара / В. Піскун // *Warszawskie zeszyty ukrainoznawcze*. – Warszawa, 2003. – Ч. 15/16. – С. 542–546.

35. Степанков В. Проблеми козацтва та боротьби за незалежність України у творчості Любомира Винара / В. Степанков // Винар Любомир. Козацька Україна: Вибрані праці. – К.; Львів; Нью-Йорк; Париж, 2003. – С. 11–80.

36. Центр етнічних публікацій // Український історик. – 1971. – Ч. 3-4. – С. 150.

37. Яценюк Ф. Українське козацтво в дослідженнях Любомира Винара / Ф. Яценюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Чернівці: Рута, 2006. – Вип. 323/324: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – С. 22–27.

38. Bowling Green State University Library. Information Leaflet. – 1969. – № 51. – February 28. – 12 p.
39. Bowling Green State University Library. Information Leaflet. – 1969. – № 48. – January 17. – 14 p.
40. Bowling Green State University Library. Information Leaflet. – 1969. – № 52. – March 14. – 32 p.
41. Buttlar Lois. The Center for the Study of Ethnic Publications and Cultural Institutions / Lois Buttlar // На службі Кліо... – С. 119.
42. Hyrych I. The Ukrainian Historian. Turns Thirty (1963 – 1993) / I. Hyrych // Ethnic Forum. – 1993-94. – Vol. 13. – № 2. – Vol. 14. – № 1. – P. 81–88.
43. Stebelsky I. Ukrainians in the Displaced Person Camps of Austria and Germany After World War II / I. Stebelsky // Ethnic Forum. – 1986. – Vol. 6. – № 1-2. – P. 49–80.
44. Wynar L. Center for the Study of the Ethnic Publications: the first decade: 1971 – 1981 / L. Wynar // Ethnic Forum. – 1981. – Vol. 1. – № 2. – P. 17–22.
45. Wynar L. S. Harrison Thomson: Bio-bibliography / L. Wynar. – Boulder: University of Colorado Libraries. – 1963. – 32 p. – (Bio-bibliographical Series: №1).
46. Wynar Lubomyr R. Encyclopedic Directory of Ethnic Newspapers and Periodicals in the United States / L. Wynar. – Littleton; Colorado: Libraries Unlimited, 1972. – 414 p.
47. Wynar Lubomyr R. Encyclopedic Directory of Ethnic Organization in the United States / L. Wynar. – Littleton, Colorado: Libraries Unlimited, 1975. – 414 p.
48. Wynar Lubomyr R. Ethnic groups in Ohio with special emphasis on Cleveland / L. Wynar. – Cleveland: Cleveland Ethnic Heritage Studies Development Program, Cleveland State University, 1975. – 254 p.
49. Wynar Lubomyr R. Preservation of the Cultural Heritage: Ukrainian Archives. Libraries and Museums in the United States / L. Wynar // Ethnic Forum. – 1995. – Vol. 15. – № 1-2. – P. 78–107.
50. Wynar Lubomyr R. Slavic Ethnic Libraries, Museums and Archives in the United States: A Guide and Directory / L. Wynar. – Chicago: Association of College and Research Libraries and the Center for the Study of Ethnic Publications, Kent State University, 1980. – 164 p.
51. Wynar Lubomyr R. The Ukrainian press in the USA: Past and present developments / L. Wynar // Ethnic Forum. – 1985. – Vol. 5. – № 1-2. – P. 66–105.
52. Wynar Lubomyr R. The Ukrainian Scholarship in Exile: The DP Period, 1945–1952 / L. Wynar // Ethnic Forum. – 1988. – Vol. 8. – № 1. – P. 40–72.
53. Wynar Lubomyr R., Bloch Marie Lew Bykowskyj // Ethnic Forum. – 1993. – Vol. 5. – № 13. – P. 65–68.
54. Wynar Lubomyr R. Ethnic Film and Filmstrip Guide for Libraries and Media Centers. A selective flexography / L. Wynar, L. Buttlar. – Littleton, Colorado: Libraries Unlimited, 1980. – 276 p.

55. Wynar Lubomyr R. Guide to Ethnic Museums and Archives in the United States / L. Wynar, L. Buttlar. – Kent: Program for the Study of Ethnic Publications; Kent State University, 1978. – 378 p.

56. Wynar Lybomyr R. Guide to Ethnic Museums and Archives in the United States / L. Wynar, L. Buttlar. – Kent: Program for the Study of Ethnic Publications, Kent State University, 1978. – 378 p.

57. Zyla Wolodymyr T. Recent developments of Ukrainian letters in the United States / W. Zyla // Ethnic Forum. – 1983. – Vol. 3. – № 1-2. – P. 48–65.